

30/10/2018

Αβύδου Κυρίλλου: Η Έκκλητος προς το θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως

[Πατριαρχία](#) / [Οικουμενικό Πατριαρχείο](#)

Στο προνόμιο του **Οικουμενικού Θρόνου** να ασχολείται, να κρίνει, και να επιλύει επίδικες διαφορές που αναφύονται έξω από τα όρια της δικής του εδαφικής δικαιοδοσίας αναφέρεται **ο Επίσκοπος Αβύδου, κ. Κύριλλος**.

Ο κ. Κύριλλος γράφει:

Ἡ Ἑκκλητος πρὸς τὴν πρωτόθρονο Ἑκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀφορᾷ τὸ προνόμιο τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἀσχολεῖται, νὰ κρίνει καὶ νὰ ἐπιλύει, αὐτὸς καὶ μόνον αὐτὸς, ἐπίδικες διαφορὰς σὲ θέματα πού ἀναφύονται ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς δικῆς του ἐδαφικῆς δικαιοδοσίας. Τὸ προνόμιο αὐτὸ θεμελιώνεται στοὺς Ἱερὺς Κανόνες, ἀλλὰ καὶ στὴ δισχιλιετὴ κανονικὴ μας παράδοση, ἡ ὁποία ἀδιαμφισβήτητα ἐπιβεβαιώνει καὶ ἐρμηνεύει αὐθεντικὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Μαρτυρεῖται ἐπιπλέον καὶ ἀπὸ κείμενα τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας καὶ ἀπὸ περιωνύμους ἐρμηνευτὲς καὶ σχολιαστὲς τῶν Ἱερῶν κανόνων. Ἐκτὸς ὅμως ὅλων τούτων καταδεικνύεται ἀδιαμφισβήτητα καὶ διαχρονικὰ ἀπὸ τὴν κανονικὴ πράξη, ὅπως αὐτὴ παραδίδεται στίς πηγές. Ἡ διαχρονικὴ μαρτυρία τῆς κανονικῆς πράξεως καθιστᾷ τὸ προνόμιο τῆς Ἑκκλητοῦ ἀδιαμφισβήτητο.

Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος[1] στὸν 6ο καὶ στὸν 7ο κανόνα τῆς ξεχώρισε ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θρόνους, τοὺς θρόνους τῆς Ἀλεξάνδρειας, τῆς Ἀντιόχειας, τῆς Ρώμης καὶ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἀπέδωσε τὰ πρεσβεῖα, ἀναγνωρίζοντας τὴν πνευματικὴ τους ἀκτινοβολία καὶ θεωρώντας αὐτοὺς αὐθεντικούς φορεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Τὸ ἴδιο ἔπραξε στὴ συνέχεια καὶ ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος[2] μὲ τὸν 3ο κανόνα τῆς γιὰ τὸ Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ πρεσβεῖα αὐτὰ δὲν ἦταν ἀπλᾶ μιά ἀπόδοση τιμῆς, ἀλλὰ ἦταν συνδεδεμένα μὲ τὴν ἄσκηση ἐξουσίας – δικαιοδοσίας σὲ συγκεκριμένους γεωγραφικὰς περιοχὰς πού καθορίστηκαν μὲ ἀκρίβεια στὴ διάρκεια τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔπραξε ὅμως καὶ κάτι ἄλλο πολὺ σημαντικό:

Ἀπέδωσε στὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἴσα πρεσβεῖα[3] μὲ αὐτὰ τοῦ θρόνου τῆς Ρώμης. Ὁ θρόνος τῆς Ρώμης ὑπερεῖχε τῶν ἄλλων θρόνων, γιατί μὲ βάση τοὺς κανόνες 3, 4, 5 τῆς Συνόδου στὴ Σαρδική[4] εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ δέχεται Ἑκκλητοὺς γιὰ διαφορὰς πού ἀνέκυπταν ἔξω ἀπὸ τὴ δική του γεωγραφικὴ δικαιοδοσία. Μὲ τὸν 28ο κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτονόητα ἀπέκτησε ἓνα ἀνάλογο προνόμιο. Ἐκτὸς ὅμως τούτου τὸ προνόμιο αὐτὸ εἶχε μὲ σαφήνεια ἀποδοθεῖ στὸ Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τοὺς κανόνες 9 καὶ 17 τῆς Συνόδου στὴ Χαλκηδὸνα[5].

Ἡ εὐχέρεια ἀσκῆσης Ἑκκλητοῦ εἴτε στὴ Ρώμη εἴτε στὴν Κωνσταντινούπολη ἴσχυσε μέχρι τὸν 9ο αἰῶνα, εἰδικώτερα μέχρι τὴ Σύνοδο τοῦ 879/80 ἐπὶ Ἱ. Φωτίου[6] μὲ τὸ ὁποῖο ὁ θρόνος τῆς Ρώμης κατέστη ἀρμόδιος μόνο γιὰ ὑποθέσεις πού ἀναφύονταν στὴν Δύση, ἐνῶ ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ἀρμόδιος γιὰ διαφορὰς ἀναφυόμενες στὴν Ἀνατολή.

Ἐνῶ ὁ Ζωναρᾶς[7] μιλώντας γιὰ τὰ πρεσβεῖα κάνει λόγο γιὰ τὰ «πρωτεῖα ἢ τὸ

ἐξαίρετον», ὁ Βαλσαμών[8] ἐρμηνεύοντας τόν 5ο κανόνα τῆς Σαρδικῆς τονίζει, ὅτι δικαίωμα ἀποδοχῆς Ἐκκληίου δέν εἶχε μόνον ὁ Ρώμης, ἀλλά καί ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἀριστηνός[9] κάνει λόγο γιά ἕνα ἀποκλειστικό προνόμιο τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πού δέν ἐδόθη σέ κανένα ἄλλο Πατριάρχη, ὥστε νά ἐκδικάζει ὑποθέσεις – διαφορές ἀναφυόμενες σέ ἄλλα Πατριαρχεῖα. Ὁ Ζωναρᾶς[10] στό σχόλιο του στό 17ο κανόνα τῆς Χαλκηδόνας ἐπισημαίνει, ὅτι Μητροπολίτης ἄλλης δικαιοδοσίας δέ θά μπορούσε νά ὑπαχθεῖ χωρίς τή θέλησή του στή δικαστική δικαιοδοσία τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτό αὐτονόητα σημαίνει ἀσφαλῶς, ὅτι θά μπορούσε νά ὑπαχθεῖ στήν κρίση τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐάν τό ἐπιθυμοῦσε. Αὐτό ἄλλωστε καταδεικνύει καί ἡ κανονική πρακτική.

Ἐκτός ἀπό τά κείμενα τῶν βυζαντινῶν κανονολόγων ἀξίζει νά μνημονευθοῦν καί τά ἑξῆς κείμενα:

Ἡ ἐπαναγωγή τοῦ Νόμου[11] (9ος αἰ.) ρητῶς ἀναγνωρίζει τό δικαίωμα τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως νά ἀποδέχεται Ἐκκληίους.

Τό ἴδιο πράττει καί ὁ Ματθαῖος Βλάσταρης[12] (14ος αἰ.) στό περισπούδαστο ἔργο του «Σύνταγμα κατά Στοιχεῖον».

Ἡ Συνοδική Ἐπιστολή[13] τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς τοῦ ἔτους 1848. Οἱ Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς δέν θεμελιώνουν μόνο τό προνόμιο ἀποδοχῆς Ἐκκληίου στό γεγονός, ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολη ὑπῆρξε ἔδρα αὐτοκρατορική, ἀλλά καί στό συνοδικό της «Πρεσβεῖον», δηλ. στό Πρωτεῖο της.

Πέρα ἀπό τήν ἀνωτέρω συνοπτική καταγραφή τοῦ προνομίου τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως νά ἀποδέχεται Ἐκκληίους ἀπό ἐπίσημα κείμενα καί ἐρμηνευτές τῶν Κανόνων, ἡ διαχρονική κανονική πρακτική μαρτυρεῖ καί ἐπιβεβαιώνει ἀδιάψευστα τό ἴδιο, ἀκόμα καί ὡς ἐθιμική πρακτική πρὶν ἀπό τή Χαλκηδόνα (451).

Ἐνδεικτικά παραδείγματα:

Τό 394 κρίνεται στήν Κωνσταντινούπολη ἡ καθάρηση τοῦ Ἐπισκόπου Βόστρων Βαγαδίου ὑπαγομένου στή δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας παρόντων καί τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων[14].

Ὁ Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως (434-446) κρίνει ὡς κανονική τήν ἐκλογή τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς ἐπισκόπου Ἀνταράδου [15]. Ἡ ὑπόθεση εἶχε προσαχθεῖ στό Θρόνο Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἀλέξανδρο.

Ὁ Νομοκάνων τοῦ Ἱ. Φωτίου 9ος αἰ. ἀναγνωρίζει τήν Κωνσταντινούπολη ὡς κεφαλή ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς [16].

Ὁ Πατριάρχης Λουκᾶς Χρυσοβεργῆς (1157—1170) ἀκυρώνει τήν καθαίρεση στήν Κύπρο τοῦ Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος πού κατέφυγε στήν Κωνσταντινούπολη [17].

Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κάλλιστος Α΄ (1355) ἐπισημαίνει στόν Ἀρχιεπίσκοπο Τυρνόβου τό δικαίωμα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως νά κρίνει ὑποθέσεις ἄλλων Πατριαρχείων [18].

Τό ἴδιο πράττει καί ὁ Πατριάρχης Κάλλιστος (1356) σέ ἐπιστολή του πρός τόν Ἀντιοχείας ἐπικαλούμενος τούς ἱερούς Κανόνες [19].

Ὁ Πατριάρχης Νεῖλος (1382) σέ ἐπιστολή του [20] πρός τόν Θεσσαλονίκης ἐπικαλεῖται τόν 9ο καί 7ο κανόνα τῆς Χαλκηδόνος.

Στή Σύνοδο τοῦ 1663 ἐπί Πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Γ΄ οἱ Πατριάρχες Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων συνομολογοῦν τό δικαίωμα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως νά δέχεται Ἐκκλήτους [21].

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος (1672) καθαιρεῖ τόν Ἀντιοχείας Κύριλλο μετά ἀπό αἴτημα Μητροπολιτῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας [22].

Ὁ ἴδιος Πατριάρχης ἀθώνει τόν ὑπόδικο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Νικηφόρο μετά τήν ἀπολογία του ἐνώπιον τοῦ «Οἰκουμενικοῦ κριτηρίου», δηλ. τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως [23].

Ὁ Πατριάρχης Παΐσιος Β΄ ἐπικυρώνει τήν καθαίρεση [24] τοῦ Μητροπολίτου Χαλεπίου Γερασίμου κατόπιν αἰτήματος καί παρόντος τοῦ Ἀντιοχείας Σιλβέστρου (1746).

Σειρά Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 18ου αἰῶνα καταδικάζουν μετά ἀπό προσφυγή Πατριαρχῶν τῶν Ἱεροσολύμων τήν προσπάθεια ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἱ. Μονῆς Σινᾶ νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν κανονική καί πνευματική ἐποπτεία τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων [25] .

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθιμος (1872) κατόπιν αἰτήματος τῆς ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος ἐπικυρώνει τήν ἔκπτωση [26] τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου ἀπό τό θρόνο.

Ὅταν τό Πατριαρχεῖο Μόσχας παρεχώρησε αὐτοκεφαλία στήν Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας (1949), ἐνῶ τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως εἶχε ἤδη

παραχωρήσει σ' αυτήν την αυτοκεφαλία (1924), ο Πατριάρχης Αθηνάγορας έπισημαίνει μέ έπιστολή [27] του στον Πατριάρχη Μόσχας, ότι αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο του Θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως νά έπιλαμβάνεται θεμάτων έξω από τή δική του δικαιοδοσία. Έκφραση αυτού του προνομίου είναι ή απόδοση της αυτοκεφαλίας στην Έκκλησία της Πολωνίας (καί αργότερα, τό 1990, στην Έκκλησία της Γεωργίας).

Ο Πατριάρχης Μάξιμος της Βουλγαρίας άπευθύνθηκε [28] στον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίο έξ αίτίας σχίσματος πού είχε δημιουργηθεί τότε στη Βουλγαρία. Συνεκλήθη υπό την προεδρεία του Πατριάρχου Βαρθολομαίου Μείζων Σύνοδος στη Σόφια για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Όταν ή Σύνοδος του Πατριαρχείου Ίεροσολύμων έκήρυξε έκπτωτο τον Πατριάρχη Είρηναίο (2005), ή άγιοταφική άδελφότητα ζήτησε από την Κωνσταντινούπολη την επικύρωση της άπόφασης από τό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως, ό όποιος συνεκάλεσε Σύνοδο των Προακαθημένων, ή όποία επικύρωσε την άπόφαση [29].

Όλα τά άνωτέρω καταδεικνύουν άδιαμφισβήτητα, ότι ό Θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως αποτελεί στό χώρο των Όρθοδόξων Έκκλησιών τό ύψιστο, «τό Οίκουμενικόν Κριτήριο», για την επίλυση διαφορών πού κατά καιρούς ένσκύπτουν καί ταλανίζουν τίς κατά τόπους Όρθόδοξες Έκκλησίες. Ό Θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως δέν άντελήφθη ποτέ τό προνόμιό του νά δέχεται Έκκλητικούς ως δυνατότητα κυριαρχικού Πρωτείου, αλλά ως χρέος συναντίληψης σοβαρών θεμάτων μέ αποκλειστικό σκοπό τή θεραπεία τραυμάτων στό χώρο της Έκκλησίας για την άποκατάσταση της ειρήνης καί της κανονικής τάξεως. Υπό αυτή την έννοια ή Έκκλητος δέν είναι παρά μία άσφαλιστική δεικλίδα πού σοφά κατά θεία Πρόνοια έτέθη από τούς Πατέρες των Οίκουμενικών Συνόδων για τή διασφάλιση της ειρήνης καί της ενότητας μεταξύ των Όρθοδόξων Έκκλησιών.

1Ρ.Π. Β', 128,132.

2 Ρ.Π. Β', 173

3 Ρ.Π. Β', 280-281.

4 Ρ.Π. Γ', 233-234, 238, 239-240.

5 Ρ.Π. Β', 237, 258-259.

6 Mansi, ACO 17A, 497.

7 Ρ.Π. Β', 173.

8 Ρ.Π. Γ', 242.

9 Ρ.Π. Β', 240.

10 Ρ.Π. Β', 260

11Ι. Zepos - Ρ. Zepos, Jus Graecoromanum II, 242-243.

12Ρ.Π. ΣΤ', 429.

- 13 Ι. Καρμίρης, Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Β', Ἀθῆναι 1953, 916.
- 14V. Grumel, Les Regestes des Actes du Patriarchat de Constantinople, Vol. I, Fasc. I. Paris 1972, N. 10.
- 15V. Grumel, Les Regestes, N. 88.
- 16Ρ.Π. Α', 42.
- 17V. Grumel, Les Regestes, N. 1097.
- 18F. Miklosich – I. Müller, Acta et diplomata Graeca medii aevi sacra et profana, Tom. I, Vienne 1860, 438.
- 19F. Miklosich – I. Müller, Acta, I, 380.
- 20F. Miklosich – I. Müller, Acta, I, vol. 2, 40.
- 21Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Ἐγγραφα, Γ', 102-103.
- 22Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Ἐγγραφα, Β', 59-164.
- 23Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Ἐγγραφα, Β', 557-559.
- 24Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Ἐγγραφα, Β', 190.
- 25Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Ἐγγραφα, Β', 377-381, 387, 410-422, 455.
- 26Χρυσ. Παπαδόπουλος, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, Θεσσαλονίκη 2010, 837 ἑξ.
- 27Βλ. Ὁρθοδοξία 25 (1950) 129-130.
- 28 Βλ. Ὁρθοδοξία 5 (1998) 620-621.
- 29Βλ. Ἐκκλησία 82 (2005) 556-557.